

DRUŠTVENIK

LETO 1931 — ŠTEVILKA 2

Prosvetni program

Prosvetna Zveza sestavi vsako leto pred začetkom sezone, to je pred jesenjo, program za prosvetne večere v Ljubljani, katerega potem posamezna društva po ostalih večjih krajih nekoliko sicer spremenene in prilagodijo svojim razmeram, v veliki meri pa kar osvoje, dalje sestavi program za socialno gospodarske tečaje, ločeno za kmetiške in delavske kraje in ne nazadnje program za ljudsko univerzo ljubljanske radio-postaje. S tem sestavi ogrodje programa za velik del javnega prosvetnega dela v svojem področju.

Ta naloga PZ je ena najtežjih, najodgovornejših in najvažnejših. V malenkostih se ta program sem in tja kritizira, vsem ni nikdar mogoče ustreči, v celoti pa lahko rečemo, da se ta program priznava in upošteva. Do sedaj še ni nihče predlagal boljšega programa.

Pri sestavi tega prosvetnega programa se mora PZ najpreje odločiti, ali naj izvaja program za daljšo dobo, ali naj ga sestavi za dolgo bodočnost, ali pa naj ga sestavi samo za vsako leto posebej in upošteva samo aktualna vprašanja dneva, važne dogodke tekočega leta in vsakokratni okus, želje in potrebe občinstva. V tem pogledu skuša PZ hoditi srednjo pot, vpoštevati sicer tekoče potrebe in dogodke, vendar pa vršiti prosvetno delo pod vidikom večnosti.

Ravno tako skuša PZ v harmonično enoto zlit pri svojem programu izobrazbo v ožjem pomenu besede z vzgojnim delom. Pri tem se dobro zaveda, da je zlasti za mladino in naraščaj vzgojna plat vsaj tako važna kakor izobrazovalna. Pri tem se drži PZ gesla

pesnika Gregorčiča: »le tisto omiko jaz štejem za pravo, ki voljo zadeva, srce in glavo: vse troje.«

Pri tem se PZ dobro zadeva, da je samo naslednica nekdanje »Krščanske socialne zveze«, zato skuša vzgajati in izobrazevati svojega človeka ne kot osamljenega poedinca, ampak kot socialno bitje. Kot tak je vsak član njenih društev v prvi vrsti član prve in najvažnejše socialne celice, to je družine. Zato je PZ vsa leta sem posvečala veliko pozornost družini. Njena zasluga je, da so se že skoraj splošno vpeljali in tudi obdržali vsakoletni materinski dnevi. Tudi na očete ni pozabila.

Veliko se je trudila ves čas za vzgojo zdrave stanovske zavednosti, stanovska vzgoja in izobrazba zavzema v njenem programu odlično mesto. Pri tem pa ne pozabi nikdar na krščansko solidarnost stanov. V tem okviru ne pozabi tudi na praktično stanovsko izobrazbo.

Za javno delo store včlanjena prosvetna društva že s tem silno veliko, da vzgajajo celo vrsto odbornikov za javno poslovanje. Dober društveni odbornik dobi dobro podlago pri svojem odborniskem delu za vodstvo sej, za sestavljanje zapisnikov, za vodstvo blagajniških knjig in sestavo bilanc, za vodstvo in upravo knjižnice i. t. d. Tak odbornik bo gotovo poraben tudi za odbor v različnih zadrugah, za občinski odbor in za druge javne korporacije. PZ pa upošteva to javno delo tudi posebej v svojem prosvetnem programu. O komunalni politiki, o združništvu se zlasti pri prosvetnih tečajih za fante zelo veliko predava. Tako skuša PZ po svojih družtvih dati članom ne samo praktično usposobljenost, ampak tudi

idejno podlago za požrtvovalno, nesebično javno delo.

Za narodno državo je naša prosvetna organizacija že pred njeno ustanovitvijo mnogo storila. Njen ustanovitelj dr. Krek je v neštetih predavanjih po prosvetnih društvih širil jugoslovansko misel. Zato ni čudno, da so zlasti člani in članice teh društev nabrali ogromno število podpisov za majniško deklaracijo. Po ustanovitvi kraljevine Jugoslavije so naša prosvetna društva pod vodstvom Prosvetne Zveze skušala predvsem razširiti in poglobiti poznanje naših bratov Srbov in Hrvatov. Pri prosvetnih večerih, pri tečajih in tudi pri posameznih predavanjih je imela v ta namen celo vrsto predavanj. Tudi pri sestavi izletov in potovanj se je vedno na to mislilo. V programu PZ je bila ves čas tudi državljanska vzgoja. Ta naloga je v odboru PZ dodeljena kot poseben referat posebnemu odborniku. Pri tem pa Zveza ni nikoli pozabila na brate v inozemstvu. Z izseljenci in brati

za mejami ima malokatera organizacija toliko stikov kakor ona. To delo je našo tudi svoje priznanje v tem, da je kraljevič Andrej prevzel protektorat nad Prosvetno Zvezo.

Zveza pa ne gleda preko mej samo na neodrešene brate in izseljence, preko nacionalnega programa uvažuje tudi program humanitete, program krščanskega bratstva med vsemi narodi. Vzpo- redno s tem upošteva pri izobraževalnem programu tudi svetovno obzorje.

Ne bila bi PZ dobra narodna in državna ustanova, če ne bi pri vsem svojem vzgojnem delu upoštevali tudi poglobitve verstva.

Pri vsej tej mnogoličnosti vidikov in ozirov, pod katerimi sestavlja svoj prosvetni program, si PZ laska, da vsaj skuša njen program biti zaokrožena enota, ne samo za eno leto, ampak za vsa leta, da ta zaokrožena enota vzgaja in izobražuje naše ljudstvo z urejeno kulturo.

Društvo in njegov odbor

I. Predsednik.

Poslovnik Prosvetne zveze določa v § 14.:

»Predsednik ali podpredsednik vodi društvo in je zastopa na zunaj, predseduje odborovim sejam in občinim zborom ter izvršuje društvene sklepe.

Vsako društveno listino, razglasilo in potrdilo podpisujeta predsednik (če je ta zadržan, podpredsednik) in tajnik. Blagajniške zadeve podpisujeta predsednik (če je zadržan, pa podpredsednik) in blagajnik.«

Ker predsednik vodi društvo in je zastopa na zunaj, je tudi v prvi vrsti odgovoren za delo društva. Ako društvo spi, zadene krivda v prvi vrsti predsednika. Res ne more predsednik sam vsega, ako niti odborniki niti člani nimajo smisla in veselja za društveno delo, vendar je v prvi vrsti naloga predsednika, da pri tova-

riših vzbudi smisel za društveno delo. Žal prevečkrat mislijo društveni predsedniki, da so oni sami vse, da drugi odborniki nimajo druge naloge, kakor lepo ubogati ali pa celo biti napisani samo radi imena in radi pravil, tako da med letom niti sami ne vedo, da zavzemajo tudi mesto v društvenem odboru. Potem je razumljivo, da nimajo veselja za delo, da se tudi ne zavedajo nikake odgovornosti za delo društva. Zgodi se velikokrat tudi nasprotno, da društveniki izberejo predsednika, po katerem sami vedo, da ne bo nikoli delal in se za društvo briga, pa mislijo, da je prav, ako da društvu svoje sloveče ime na razpolago. Tudi to je neopravičljiva napaka in dostikrat se društvo samo s tem obsodi na brezdelje.

Pravilno je, da si društveniki izberejo predsednika, ki ima res veselje, sposobnost in tudi čas za dru-

štveno delo. Prav je, da si ne izberejo koga izmed najmlajših, ker mora biti predsednik mož, ki se tudi zave da odgovornosti za društveno delo. Pri tem mislim na odgovornost v pravnem oziru, ker je predsednik odgovoren, ako društvo prekorači svoj po pravilih določeni delokrog, ako ne prijavi pravilno svojih prireditvev in sploh ne izvršuje vseh dolžnosti napram oblastem. Dalje mislim pri tem na moralno odgovornost, ker mora predsednik gledati na to, da so vsi nastopi in prireditve društva na taki moralni višini, da ne trpi ugled društva in njegova načela.

Samo po sebi razumljivo je, da mora biti predsednik društva samo društvenik, ki ima pri tovariših ugled in ki zna voditi društvene seje ter občne zборе in druge prireditve. Ne sme biti pri tem okoren. Noben nepričakovan izreden dogodek ga ne sme spraviti takoj iz ravnotežja, mora pač imeti primerno prisotnost duha.

Zelo potrebno je, da predsednik ni dostopen za različne malenkostne spletkke, osebne intrige in spore med posameznimi skupinami v društvu, ki se pogosto pojavljajo po društvih in dostikrat ubijejo prej živahno društveno delo po društvih.

Zelo koristno je, ako je predsednik dober poznavalec ljudi, njihovih značajev in zmožnosti, da v posameznih slučajih pravilno razdeli delo in vloge; od tega je velikokrat odvisno, ali ostane društvo življenja zmožno ali ne.

Posebno važno pa je, da društveni predsednik, kar se tudi včasih zgodi — sam ne ubije pri vseh članih veselja za delo, da ravno iz pretiranega čuta za odgovornost misli, da bo njegova odgovornost najmanjša, ako se nič ne dela.

Kakor se vidi, je veliko treba za dobrega društvenega predsednika, zato je za društvo velika sreča, če ima predsednika, ki zna društvo prav voditi, da živahno v pravi smeri in z lepim uspehom dela.

Koliko stane radioaparati in kakšnega naj si kupimo?

Marsikdo bi si rad kupil radioaparati, pa ne ve, kakšen aparat bi bil zanj najbolj primeren in koliko tak aparat stane. Zato objavljamo sledeča pojasnila:

Radioaparati se dele na tri skupine. Prva skupina so detektorski aparati, druga baterijski aparati, tretja skupina pa aparati za priključek na električni tok.

Najcenejši in najenostavnejši so detektorski aparati. Te je mogoče uporabljati v območju okrog 30 km od Domžal, kjer stoji naša radio-oddajna postaja. Ozemlje, kjer je možno poslušati na detektorski aparat, dobimo, če na zemljevidu narišemo krog tako, da so v središču

Domžale, razdalja od Domžal do oboda kroga pa znaša 30 km. Vsi kraji, ki padejo v ta krog, morejo poslušati našo postajo popolnoma čisto in razločno. Seveda s tem ni rečeno, da se v večji razdalji to ne da, temveč ta razdalja je le nekaka približna meja, do katere je sprejem dovolj močan. Detektorski aparat je zelo enostaven ter ne potrebuje ne elektrike in ne baterij. Vsa naprava ima le anteno, detektorski aparat in slušalko. Cena celotnega aparata z vsemi potrebščinami se giblje med 200—500 dinarji. Kakor razvidite iz tega, tak aparat res ni drag ter si ga more nabaviti gotovo vsak izmed naših bralcev, zlasti, ker jih prodaja naša oddajna postaja (Ljubljana, Mi-

klošičeva cesta 5) tudi na zelo ugodne obroke. — Z detektorskim aparatom je mogoče poslušati našo postajo tudi z večjim številom slušalk. Ob ugodnih razmerah pa se da dobiti nanj celo nekaj inozemskih oddajnih postaj.

Druga skupina aparatov pride v poštev tam, kjer je oddaljenost od Domžal večja kot okrog 30 km, ali pa tam, kjer hočejo poslušati zlasti inozemske postaje na zvočnik, nimajo pa na razpolago električnega toka. Ti aparati imajo posebne žarnice, tako imenovane elektronke, po katerih se ceni jakost aparata. Tako se dobi n. pr. na aparat z eno elektronsko poleg Ljubljane okrog 15 inozemskih postaj na slušalke. Cena takemu aparatu z vsemi potrebščinami je okrog 700 Din. Z aparatom na dve elektronke se dobi že večje postaje dovolj močno za zvočnik. Tak aparat stane okrog 1000 Din. Na troelektronski aparat se dobi že okrog 20 postaj na zvočnik. Cena mu je od 1500 do 2500 Din. Aparat na 4 elektronke sprejema že okrog 50 postaj. Večji aparati pridejo v poštev le za posebne razmere in zahteve. Povprečno lahko cenimo, da stane baterijski aparat tolikokrat po 900 Din, kolikor elektronk ima. Baterijski aparati potrebujejo za svoje delovanje posebne baterije. Ena od njih je akumulator, ki ga je treba polniti v bližnji elektrarni približno vsakih 20—30 dni. Druga baterija pa je tako imenovana »suha« baterija, ki jo je treba po uporabi okrog 4—6 mesecev na novo nabaviti. Cena baterije se suče med 100—200 Din, za polnitev akumulatorja pa računajo elektrarne okrog 10—15 Din. S pomočjo baterijskih aparatov je mogoče poslušati radio tudi v najbolj oddaljenih krajih, možno ga je vzeti s sabo v naravo, v gore itd.

Tretja vrsta so pa aparati za električni tok. Že ime pove, da jih je mogoče rabiti le tam, kjer je električni tok. In sicer potrebujejo

ti aparati v prvi vrsti izmunični ali vrtljni tok. Za istomerni tok se taki aparati ne dobe v tako dobri izdelavi. Za tak aparat potrebujemo miren tok, ki ne utriplje preveč. Imeti ga moramo seveda ves dan na razpolago, ker sicer ne moremo poslušati. Kjer so ti pogoji dani, je tak aparat najbolj priporočljiv. Ravnanje z njim je namreč prav tako enostavno, kot n. pr. ravnanje z električnim likalnikom. Aparat le priklopimo, pa že poje. Nobene skrbi nimamo z njim, nobenega oskrbovanja ne zahteva. Aparati na tok so nekaj dražji od baterijskih. Cena troelektronskega aparata, ki sprejema okrog 30 postaj na zvočnik, stane z zvočnikom vred okrog 3500—4000 Din, štirielektronski stanejo 5500 Din in več.

Razume se, da so cene, ki smo jih tu navedli, le povprečne cene. Veljajo pa že za boljše naprave, tako da moremo dobiti radioaparate tudi že dokaj cenejše, a tudi dražje. Svetujemo pa vedno kupiti nekaj dražjo pa boljšo napravo, kot pa najcenejšo, kar velja seveda tudi za vsako drugo blago.

Vsakemu, ki si namerava kupiti radio, pa svetujemo sledeče: obrne naj se osebno ali pismeno na našo radio-oddajno postajo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 5, kjer bo dobil vsa potrebna pojasnila. Tu bo imel na razpolago veliko izbiro res dobrih aparatov, tako da bo gotovo dobil kaj zase primernege. Že iz teh vrstic pa razvidite, da so cene radio-aparatov že tako nizke, da si more nabaviti vsaj detektorski aparat vsak naš naročnik. Boljši posestniki pa si že lahko nabavijo več-elektronsko napravo, tako da more s pomočjo zvočnika poslušati hkrati vsa družina.

Preiskavati lastne napake, pravijo nekateri, je zapravljanje časa; kajti to spada v področje tvojih prijateljev in sosedov.

Katoliška prosvetna organizacija v Nemčiji

Dobro in koristno je, da se mali narodi učijo pri večjih narodih, kako uravnati gospodarsko, politično, versko in kulturno gibanje v narodov blagor. Ni čuda, da je tudi ustanovitelj našega katoliškega pokreta, dr. Kreka, nanesla ukaželna pot v Nemčijo, kjer je v **München Gladbachu** našel eno prvih katoliških prosvet. ustanov Nemčije. M. Gladbach je za Westfalsko in lahko rečemo za katoličane v Nemčiji: začetek in konec. Tu deluje že skoraj 50 let stara centrala pod strokovnim vodstvom prvovrstnih učenjakov na socialnem, gospodarskem in narodno vzgojnem polju. Od tod so zahajali v katoliška društva predavatelji. Od tod se pošilja na stotisoče in stotisoče brošuric med članstvo širnega »**Volksvereina**«. Tu je zagledalo na tisoče in tisoče vzgojnih del luč sveta. Ta centrala se je omejila bolj na polje predavanj in na izdajanje brošur in publikacij. Do zadnjega časa je vodil to centralo dr. Pieper in ena njegovih glavnih zaslug je ta, da je ravno Volksverein imel največje zasluge, da je ostala Nemčija po letu 1918 enotna in nerazdeljena. Iz M. Gladbacha izhaja današnji voditelj Nemčije, dr. Brüning. Prav ta Volksverein je deloval v najtesnejših zvezah s katoliškim centromom.

Večletni poizkusi in praksa je voditeljem te centrale pokazala, da se doseže trajen uspeh edino le z daljšimi tečaji. Zato so osnovali **ljudsko visoko šolo v Paderbornu**, imenuje se **Frantz Hitze Haus** in jo vodi dr. Heine. Vsako leto v zimskem času se zberejo mladi katoliški kmetje na tej šoli, kjer preživijo tri mesece. Udeležencev, ki prihajajo iz Nemčije, pa tudi iz inozemstva, je 40 do 50. Poleg tega glavnega tečaja je 6 tedenski poletni tečaj, tako

zvan **ljudsko gospodarski in državljanski**. Drugega tečaja se ponavadi udeležujejo zastopniki delavstva, dijak, ljudskošolski učitelji, trgovci in rokodelci. Slične katoliške ljudske visoke šole nahajamo še v Osnabrück, Heimgarten, Neisse, kjer se vrše visokošolski tečaji za dekleta in žene, dalje v Essen-Heidhausen, v Marienbuchen in katoliška socialna visoka šola Seehof in Kochel. Tovrstnega šolstva pri nas pogrešamo, vsled tega tudi naše prosvetno delo le polagoma napreduje. Naša dolžnost je, da tudi v tem pogledu dosežemo svoj cilj, to je **ljudsko visoko šolo v Ljubljani**.

Leta 1929 so se katoliške organizacije v Porenju združile v močno centralo, ki se imenuje glavni izobraževalni odbor (CBA) in ima svoj sedež v Kölnu. Njegova organizacija je najbolj podobna naši Prosvetni zvezi in tvori delovno občestvo za ljudske visoke šole, za ljudske odre, film in radio. Zboruje štirikrat na leto, in sicer v jeseni, pozimi, spomladi in poleti. Lansko leto se je osnovalo novo delovno občestvo: za knjižnice, dalje za petje in glasbo. Ta centrala zastopa interese delavskih, kmetijskih, stanovanjskih, izobraževalnih društev. Zasluga te centrale je, da sta se osnovali mednarodni katoliški zvezi za radio in za film. V tej mednarodni katoliški zvezi ima tudi Prosvetna zveza svojega zastopnika.

Tretja katoliška prosvetna centrala je **Leo-Haus** v Münchenu. Ta centrala združuje vse katoliške organizacije na Bavarskem in vodi sledeče naprave: katoliško šolo za delavce in delavke, prireja stalne tečaje za mladega delavca in mladega kmeta. Vsako soboto ima na 20 okrajih v Münchenu socialne tečaje

za delavstvo, vodi ljudsko visoko šolo Seehof, dalje šolo za delavke v zavetišču Annabrunn, ima obširno izposojevalnico diapozitivov in filmov, tudi sama je že napravila nekaj lastnih filmov.

Prezreti ne smemo tako zvano St. Benno Bildkammer, to je največje izposojevalnice skioptičnih slik v Nemčiji, ki ima svojo centralo v Dresdenu.

Iz tega članka spoznamo, da tudi naša prosvetna matica krepko koraka po onih potih, katere so nemški katoličani spoznali za sodobno izobrazbo najbolj primerne, zaostajamo edino le na polju filma in na polju ljudskih visokih šol. Deloma nadomeščamo to z ljudsko visoko šolo v radiu in s prosvetnimi večeri v Ljubljani.

V 7

DROBIŽ

Iz prosvetne organizacije

Novi društveni znaki. Kr. banska uprava Dravske banovine v Ljubljani je dne 19. jan. 1931. št. 1324/I. sporočila Prosvetni zvezi sledeče:

Na Vašo prošnjo z dne 15. dec. 1930. št. 1659 odobravam v smislu § 94. uredbe Ministerstva za notranje posle z dne 26. febr. 1917. drž. zak. št. 79, da smejo člani Vaše Zveze nositi d. uštveni znak, ki ga predvidevajo Vaša pravila. Odobreni obris znakov je predložen. Taksa za to rešitev je plačana in na vlogi predpisno uničena. Pomočnik bana dr. Pirkmajer.

Gotovo že člani težko čakajo teh novih znakov. Znaki so izdelani po načrtu arh. ing. I. Pengova ter vsebujejo simbolične cilje in namene Prosvetne zveze. Znaki so izdelani na emajlu v štirih barvah, središče znaka je križ v obliki goreče bakle, za njim solnce in pod solncem odprta knjiga, okrog rožnati okvirček. Znaki so izdelani v jugoslovanskih barvah in kaj lepo predstavljajo naš program, ki je krščanska prosveta v znamenju vere in ljubezni do domovine. Znaki se naročijo pri Prosvetni zvezi v Ljubljani, Miklošičeva cesta 5. Ako se naroči 10 znakov skupaj se dobe po 7.50 Din, v podrobnosti pa po 10 Din. Prosimo, da društva takoj naroče omenjene znake.

Kam bomo potovali letos? Dodatno k tozadevnemu članku v zadnji številki sporočamo, da organizira PZ še naslednja potovanja:

1. V Dalmacijo. Od 15. junija do 22. junija. Iz Sušaka odplove ladja tako, da obišče vsa dalmatinska mesta in večje otoke. Tega potovanja se bo najbrž udeležilo pevsko društvo »Ljubljana«, ki bo istočasno imelo koncert na Sušaku, Dubrovniku in na Rabu, cena 1.400 Din.

2. Potovanje v Švico in Francijo traja od 15. julija do 27. julija. Izletniki obiščejo v Švici Einsidel, Zürich, Pariz, Bordeaux, Lurd, Marsailles, Nizo, Milan, Padovo, Benetke. Vse potovanje stane 3.800 Din.

3. Na kolonijalno razstavo v Pariz s 5 dnevnim bivanjem v Parizu. Odpotujejo izletniki 10. julija in se vrnejo 18. julija. Največja letošnja privlačnost bo brez dvoma kolonijalna razstava v Parizu in izletnikom bo dana prilika, da so v Parizu 14. julija na francoski narodni praznik, ko so v Versailles tkzv. velike vode. To potovanje bo stalo 2.900 Din.

Naša knjižnica

Vežite knjige. Tudi v naše kmetiške hiše pride premnogo dragocenih knjig. Predletli je izdala Mohorjeva družba Lampe-Krekove »Zgodbe sv. Pisma«, sedaj izhaja že več let »Zgodovina slovenskega naroda«, enako »Zivljenje svetnikov« in še mnoge druge. To so dela, ki pri tako majhnem narodu, kot smo mi Slovenci, ne izidejo niti vsakega pol stoletja in tvorijo dragoceno vrednoto za cele rodove. Nepopravljiva škoda in velik greh je zato, če se take knjige polagoma uničijo. Enkrat se izgubi nekaj listov, drugič padejo iz nje drugi in v kratkem je knjiga brez vrednosti. To je mogoče preprečiti le na ta način, da večja dela, ki izhajajo v snopičih, skrbno spravite in ko je kak del zaključen, ga daste trpežno vezati, kar ne stane preveč. Prav tako je z listi. Kjer ste naročeni na »Mladiko« ali na »Ilustriranega Slovenca«, ne pozabite dati tega ob zaključku letnika takoj vezati, kajti le na ta način ostane ohranjena Vam in vašim potomcem dragocena knjiga.

Nove knjige. Pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani je izšel zadnje tedne 36. zvezek »Ljudske knjižnice«, ki obsega prelepo povest francoskega pisatelja Pierra L'Ermieja DEKLICA Z ODPRTIMI OCMI. To knjigo prav toplo priporočamo našim dekletom in

zahtevajte, da jo vaše društvena knjižnica takoj naroči, ker jo boste brale res z velikim pridom in užitkom.

France Veber: SV. AVGUSTIN. Zbirka »Kosmos«. Zbirka poljudnih znanstvenih in drugih spisov — »Kosmos« — se ni mogla pričeti lepše nego z izdajo pričujoče Vebove študije o sv. Avgustinu. S tem smo tudi Slovenci vredno proslavili tega izrednega in edinstvenega duha, velikega človeka, misleca in svetnika, »ki se ga mora ob 1500 letnici njegove smrti enako hvaležno ter dostojno spominjati obojna, svetska in cerkvena Evropa«, kakor pravi pisatelj v uvodu. Tam tudi izvemmo za smernice, ki so pisatelju oblikovale pričujoči spis. Pisatelj predvsem ni skušal podati toliko sliko Avgustinove osebnosti, kolikor podoba njegovega idejnega sveta. Za nas je najvažnejše še to, da je pričujoča zgodovinska razprava podana ne kot samo sebi namenjeno znanstveno delo, marveč z vidika pisateljeve lastne usmerjenosti in tako z vidikov sodobnosti. To je bilo mogoče pač le zato, ker je notranja problematika Avgustinovega časa tako sorodna s težnjami današnjih dni, ko se človeštvo zopet enkrat tragično razdvojeno vrača k središču veselstva, po poti osebnosti k Bogu, in prav zaradi tega skuša najti pot, ki bi nas vodila iz pesimizma in optimizem, iz agnosticizma k svobodnemu spoznanju in priznanju resnice. Tako je zaradi osnovne perspektive Vebov spis sploh edinole mogel postati »poizkus kulturno-zgodovinske apologije življenjskega idealizma in svetozornega optimizma. Delo je zadobilo na ta način mimo zgodovinske oznake močan sodobni kulturno-aktivni življenjski poudarek, kar je povsem v redu: saj je tudi znanost zaradi življenja in človeka, ne pa zaradi sebe.

Ivan Pregelj: MAGISTER ANTON. Zbirka domačih pisateljev. Izbrani spisi Ivana Preglja imajo v prvi vrsti namen, zbrati vse pomembnejši pisateljev literarni tekst in sicer v avtorjevi osebni redakciji. To je bilo res že neobhodno potrebno saj spričo pisateljeve izredne plodovitosti je davno nikomur ni bilo mogoče vzdržati pregleda čez njegovo delo. Kakor izvemmo iz pisateljevih opomb, je pričujoče delo v sedanjih, knjižni obliki izšlo »snovno in oblikovno popravljeno in razširjeno«. Radi tega je spis v celoti knjižna novost. Prvič je namreč roman »Magister Anton« izšel leta 1929/30 v goriški »Družini«. Roman obsega dva dela z naslovi »Trije žerjavci« in »Dobri pastir«. Ideje dela je pisatelj sam izrazil v motu, ki je vzet iz Sv. pisma: »Kaj se Vam zdi? Če ima kdo sto ovac in katera izmed njih zakle, ali ne pusti na gorah devet in devedesetih in gre iskat tiste, ki je zašla?« In: »Dobri pastir da življenje za svoje ovce. Najemnik pa zbeži, ker je najemnik in ga za ovco ni skrb.« Glavna postava romana je »magister«

Anton od Mahničev, podoba takega dobrega pastirja, ki gre od dežele do dežele, samo da bi našel in rešil propada sina nesrečnega odpadnika Jurija Stradiota — »izgubljeno ovco« Pavla Skalca. Dejanje se godi v času reformacije na Kranjskem in na Krasu v 16. stoletju.

François Mauriac: GOBAVCA JE POLJUBILA. Leposlovna knjižnica. François Mauriac je umetnik svetovnega slovesa. — Dasi odličen katoličan, ga je treba imenovati med onimi, ki danes zavzemajo vodilna mesta v francoski književnosti. Dr. St. Leben, ki je napisal v slovenskem jeziku do sedaj najizčrnejšo študijo o njem, pravi: »Poleg francoske ni nobena književnost tako bogata na darovitih pisateljih... ki so bili prstni umetniki in prepričani verniki obenem.« Ta prodor katoličanstva v umetnosti, kakor tudi sicer v kulturnem življenju, je viden danes vsepovsod. Izdaja je naravnost vzorna. Arh. Jože Mesar je knjigo razkošno opremil, tako da nudi po svoji zunanji opremitvi in v tipografskem oziru največji užitek očem. Tudi prevod je lep in razodeva pesniškega prevajavca (Edi Kocbek) in jezikovno izbrušenost slavista (J. Šolar). Lapidarno pisani uvod (Jak. Šolar) nam nudi kratek, a izčrpen in pronicav pogled v pisateljevo umetniško ustvarjanje.

Felix Timmermans: ZUPNIK IZ CVELOČEGA VINOGRADA. Leposlovna knjižnica. — Podati nam v prevodu pričujoče delo, je bila vsekakor srečna misel, zakaj povest »Zupnik iz cvetočega vinograda« predstavlja odlično umetnino in delo kristalno-čiste lepote. Pisatelj Felix Timmermans je Flamec in velja v svoji domovini za izreden literarni in umetniški pojav. Njegova nedosežna pesniška govorica očaruje njegove rojake prav tako kakor duhovna globina njegovih del, ki v skladu z vonjem domače grude diha optimizem na zunaj preprostega, a na znotraj tako globoko potrebnega življenja. Pa tudi izven meja svoje domovine ga poznajo in brez pridržka priznavajo njegove umetniške vrline, n. pr. Nemci, ki ga zelo prevajajo. Tudi našo povest so že prevedli, prav tako Italijani. Gotovo pa se bo priljubil tudi nam Slovincem, saj je veliko sorodnosti med našo in flamsko dušo.

Cirilova tiskarna v Mariboru je pa izdala pred kratkim prvi snopič že dalje časa napovedanega VINETOVA. To je slovito delo znanega nemškega pisatelja K. Maya, ki je gotovo eden najbolj citanih pisateljev svetovne literature in ga zlasti fantje kar požirajo, ne berejo. Opisuje nam u izredno napeti obliki življenje in čudovite dogodke med Indijanci. Priporočamo jo našim ljudskim knjižnicam zlasti zato, ker bo gotovo marsikomu šele tako napeto delo vzbudilo tako prepotrebno veselje do branja. Vsak mesec izide en zvezek, ki tvori zaokroženo celoto, do božiča bo pa vse delo končano.

Iz radijskega zvočnika

Radio pri nas in drugod. Radio napreduje pri nas nekoliko počasneje, kot pa v drugih državah. Vendar šteje naša država že okrog 45.000 naročnikov radija, od katerih odpade okrog 7000 na Slovenijo. Ker smo poljedelška država, se ozira radio pri nas v prvi vrsti na kmetijski stan. Kmetškemu življenju je posvečena cela vrsta strokovnih predavanj za gospodarje in gospodinjce. Vršijo se stalni prenos iz podeželnih krajev. Zal vsled težkih denarnih razmer našega kmeta radio na deželi še ni dosti razširjen. Zato se prizadeva naša oddajna postaja oskrbeti zlasti kmetom radioaparate po posebno ugodnih cenah in ugodnemu odplačevanju.

V sosednji Avstriji je zrastle število naročnikov radija že preko 450.000, torej za 10 krat več, kot pri nas, dasi ima Avstrija za polovico manj prebivalstva, kot mi. Tudi gnojne razmere so v Avstriji slabše od naših. To ogromno število izvira od tod, ker je radio v Avstriji star že 6 let, medtem ko delajo naše postaje še le dve leti. Seveda so tudi velika avstrijska mesta vzrok tega velikega števila, kajti mesto so tudi v Avstriji bolj dostopna za radio, kot pa dežela. Od avstrijskih postaj sprejemamo pri nas zlasti Gradec in Celovec zelo dobro tudi po dnevu, ko je na splošno sprejem slabši.

Na Ogrskem se radio tudi hitro razvija. Budimpeštansko postajo, ki je zelo močna ter ima izbornen spored, slišimo pri nas zelo dobro. Zanimivo je, da so si na Ogrskem nabavili radio vsa županstva, tako da morejo prebivalci vasi dobivati potom radija strokovna predavanja.

Romunija se sliši zadnje čase po svoji sijajni postaji Bukarešt po celi Evropi. Radio pa je tam šele v pričetku razvoja ter gre približno isto pot navzgor, kot pri nas.

Tudi Bolgarija, ki je na tem polju dosedaj stala ob strani, se je pričela gibati. V Sofiji so zadnje tedne dogradili malo postajo (val 319 m, energije 1 Kw), ki je pričela z poskusnimi oddajami.

Na Grškem radija še nimajo.

Italija je v radiju za drugimi velikimi državami daleč zaostala. Zadnje čase pa si prizadeva, da bi dvignila število svojih naročnikov. Podobno kot na Ogrskem, so si občine morale nabaviti radio aparate. Postaje Rim in Milan se pri nas prav dobro slišijo. Nameravajo pa zgraditi celo vrsto novih od-

dajnih postaj, med drugimi tudi eno v Trstu. Na Primorskem dobe naši rojaki dovoljenje za radio le s težavo. Je pač Ljubljana blizu!

Izreden dogodek zadnjega časa je otvoritev nove moderne oddajne postaje v Vatikanu, ki jo je otvoril dne 12. t. m. sv. oče papež sam. Imel je ob tej priliki pomemben govor na katoličane vsega sveta. Postaja pa je tudi tako zgrajena, da se sliši po celem svetu. Z njeno pomočjo bo lahko papež vsak čas govoril vsem škofom, misijonarjem ter vernikom.

Nemčija je v pogledu radija prva v Evropi. Njeni abonenti presegajo že število 3.500.000. Pretekli mesec je otvorila zopet dve velikanski novi postaji (Mühlacker in Heilsberg), ki se slišita po vsej Evropi čudovito močno in razločno. Nemške šolske oblasti vpeljujejo radio tudi v šole, tako da se vrši pouk nekaterih predmetov (tuji jeziki, petje, zemljepis itd.) potom radija.

Francija je zgradila na meji Nemčije tudi veliko novo postajo Strasburg. Med velikimi državami opazamo, da postavljajo zlasti na meje zelo močne postaje, ki imajo seveda gotove propagandne namene. Kot odgovor na to postajo je zgradila Nemčija Mühlackersko postajo, tako da opazujemo na tem polju gotovo tekmo. Tudi sicer namerava Francija povišati število svojih oddajnih postaj.

Na Poljskem je radio tudi zelo razvit. Zadnje čase so Poljaki zelo ojačili svoje postaje. Zlasti Katowice in Lvov se pri nas zelo dobro slišijo. Kot odgovor na ta ojačanja so zgradili Nemci svoj orjaški Heilsberg v Prusiji, da bi z njim v obmejnih krajih oslabil vpliv poljskih postaj.

Tudi Čehi imajo glede radija nove načrte. Dasi so češke postaje že sedaj izredno močne, jim bodo vendar energijo še povečali. Čehi hočejo namreč doseči, da bo možno na vsakem mestu njih države poslušati z malim in cenenim detektorskim aparatom. Ker imajo Čehi celo vrsto odličnih komponentov in glasbenikov, so sporedi čeških postaj zelo priljubljeni po vsem svetu.

Tako vidimo, da radio povsod koraka z velikimi koraki naprej. Upamo, da se bo pospešil ta razvoj tudi pri nas, ki se zelo radi pohvalimo s svojo kulturo in izobrazbo. Če bi bilo možno doseči, da bi dali Slovenci za radio le eno desetinko tega, kar damo za alkohol in tobak, pa bi naša postaja ne imela nobenih želja več. Če pomislimo na korist, ki jo imamo od ene ali druge strani, bi izbira ne smela biti težka.